
Poór Zsuzsa

CSAK EGY TÁNC VOLT

Apám Marlenának nevezett el, de kicsit korábban tudtam meg, mint kellett volna, hogy egy kártyázás során nyert el, amikor még ő maga sem tudta, mi lesz a nyeremény. A többiek röhögtek, hát nézz rá, Dzsoko, hogy néz ki, ebből nem angyal lesz, hanem ördögfióka, mert addigra már hosszabb volt a fekete, gyűrűs hajam, mint én magam, és nem volt érdemes levágni, mert másnapra még hosszabbra nőtt. Apám belenézett a fekete bogárszemembe, a nevető fogatlan számba, és azt mondta, nem, ő istennő lesz, Marlena Ditrik.

Hazavitt dacoló vágyai közepette, és lassan kiderült, hogy komolyan is gondolja elhatározását. Még dolgozni is eljárt a kedvemért, hurcolt magával mózeskosárban, akkortájt kezdtem el csúszni-mászni, kikötött valamihez, kutyaólhöz, fához, kerítéshez, az volt a fontos, hogy lehetőleg árnyékos hely legyen, játszottam a porban, ósdi, kidobott kacatok között, és az maga volt az éden, mert az építkezések körül mindig szemét van, tele hordalékkal, mágikus tárgyakkal, amiket a felnőttek használtak valamikor. Ugyanazzal a bandával járt el, akikkel kártyázni is szokott, vitték magukkal az asszonyaikat is, a háziak pedig mehettek a saját dolgaik után, naugyi, mesterné, maguk is csak jól járnak, a mi urainknak sem mindegy, mit esznek, ebben a melegben elrákosodhat az ember feje, ha folyton szárazat eszik, ide perkelt való, jó, zaftos lével, és amikor az épülő ház asszonya megnyugodva hagyta ott őket az udvarban, akkor még egy kis pálinka is került a zaftos perkeltbe.

Apám pedig, ahogy eljött az evés ideje, megvárta, hogy az egész társaság letelepedjen a lócákra, előkerültek a féldecis poharak, zsebéből kipenderült a szájharmonika, én meg, mint egy kis kígyó, elbűvölve vonaglottam a porban, nagyokat sikoltoztam, ahogy móríkált felém, csak amikor az utolsó emberen is erőt vett az éhség, akkor rakta el kedvetlenül a szerszámát, mert már senki nem figyelt oda, és gyorsan befalta az ételt. A végén levett a pórárról, az ölébe ültetett, és kis kenyérgalacsinokat mártogatott az ételbe, azt rakta a számba, de az asszonyok hamar megalégelték. Mi az a kis pálinka, ordította apám, attól fog igazán jól aludni, de csak egyszer kapott fel és rohant el velem együtt, mert rájött, ha nincs munka, nincs pénz sem, úgyhogy végül mindig az asszonyok ölébe kerültem, kézzől kézre adogattak, némelyiküknek úgy dagadt az inge, mintha az ebédhez való cipókat is ott sütötték volna, mert voltak közöttük olyanok, akiknek három vagy négy vagy még több mellük is volt, én pedig egyre ügyesebb mutatóványokra voltam képes, ahogy a testem mind engedelmesebbé és hajlékonyabbá vált, ott bukfencheztem meg csintalankodtam a halmok között, élveztem, ahogy a bőröm a mások számára láthatatlan pelyhekhez súrlódott, a többi asszony meg elbűvölve nézte, ahogy a hajam mintákat rajzolt a domborulatok közé, és azt suttozták egymás között, hogy mire megnövék, én fogom elhozni az éjszakát.

Pedig már akkor magamban hordoztam, azért is nőtt a hajam olyan gyorsan, mert ebből táplálkozott. Holdvilágom, mondta apám, és akkor elkezdtem világitani. Csillagesőm, és a szentjánosbogarak szanaszét repültek a hajamból, miközben kacagva néztem le rá a fészertetejéről, ahová felültetett, és csak ráztam és ráztam a fejem, hogy minél

több fény hulljon ki a hajamból a sötétben. Még, mondta apám. Még, mondtam én, mert más szót még nem tudtam kimondani.

Abba a tagolatlan mindenségbe sokáig nem ért el az idő űzött hajszolása.

Markold meg, és dugd be. Ne így fogd meg, érzéssel, nagylány vagy te már! Óvatosan! Majd én mutatom, csak kövesd az ujjaimat. Finoman, hé! Egy idő múlva magad is érezni fogod a különbséget, közben pedig megállíthatatlanul fontuk, szóttuk, csúrtuk és csavartuk a szálakat. Mindig másfelé kanyarintottuk a fonalat, de végül ugyanoda lyukadtunk ki. Elképesztően sok változatot létrehoztunk, és soha nem untuk meg. Sokezernyi színben tündökölt a valóság sok ezer arca. Ha készen lett egy adag, fogtuk magunkat, bekerekeztünk a városba a piacra, és eladtuk a termékeinket.

Nagyságos asszonyom, magát az isteni gondviselés mentette meg eddig a napszúrástól, néztem a nénit, kövér volt, csúnya és piros, mi lesz az urával, és mialatt apám beszélt, a néni egyre pirosabb lett, ki fogja megfőzni a vasárnapi ebédet, ha maga napszúrást kap? Nézze meg ezt a csinos szalmakalapot! A tohonya nőalak tétován mosolygott bele abba a nyeles kis tükörbe, amiben fészülködni szoktam; ugye megengedi, hogy felpróbáljam magára, mert elhíheti, rögtön más lesz a szeme villanása alóla! Nem is alkudott, nagyon rosszul állt rajta a kalap, még csúnyább lett tőle. Apám szárnyakat kapott a sikertől, én sajnáltam az embereket, hogy minden szépet elhisznek magukról; hát hallja, ha az ura meglátja, még a délutáni söröcskéről is megfélekedzik! Aznap az összes árunkat eladtuk.

Holnap pedig szépanyádhoz vislek, jelentette ki Dzsoko egy nap, mikor meguntuk, hogy reggeltől estig a pénzérmékkal dámázzunk. Mert csak zuhogott az eső, annyira, hogy több napja már szinte a házból sem léptünk ki, apám ugyanis nem találta a jobbik cipőjét, igaz, nem is nagyon kereste. Nekem volt egy lötyögő, pár számmal nagyobb gumicsizmám, régen divatos, rózsaszínű, az idő szürke árkait pedig repedezett körömlakk fedte rajta. Csak az udvarra jártam ki játszani. Úgy okoskodtam, azoknak az esőcseppeknek, amelyek mégis beestek felülről a csizmámba, valahogy utat kellene nyitni, így egy bicskával kiharítottam a nagylábujjammál, aztán sorba a többinél is. Apám pedig megdicsért, milyen előrelátó vagyok, az én fekete kismacsám, rossz vérem, mert így majd akkor is hordhatom, amikor elvileg már kinőttem. Mint egy eleven szökőkút, táncikáltam az esőben, a tyúkok állandóan a lábamhoz kaptak, azt hitték, az a vizes tálkájuk, mert a hasítékokon bőszen spriccelt ki a víz.

Dohogott a szomszédasszony, hogy apádnak is elment a józan esze, ha ezt engedi, majd jól felfázol, de érdeklí is ez azt a vén kujont, én meg hagytam, dohogjon az Eszmeralda néni, mert ha nem dohogott, nem is volt. Aztán megajándékozott egy esernyővel, ami a szivárvány minden színében pompázott, akárhogy forgattam, mindig más és más árnyalat váltakozott rajta. Nem bírtam rájönni, ez hogyan lehetséges, vittem Dzsokóhoz, árulja el a titkot, mert Eszmeralda néni úgy sóhajtozott, hogy végül belepirult. Apád valamikor rám szóta ezt a kacatot, az egész padlását telezsúfolta soha el nem lobbanó csillagszórókkal, amik éppen csak meggyulladni nem akartak, kimúlt keljfeljancsik meg üveg nélküli periszkópok hányódtak a pókhálós gerendák között, pedig már a vándorárusok sem nagyon kopogtak be hozzá, mert úgy értett a kunyeráláshoz, mint senki más, az ember csak nézte magát végül, mint akit kifosztottak, ő meg, mihelyt megkapta, amit kért, futott el a kincseivel, aztán holdkórosan meséket sugdosott a boldogtalanok fülébe a szerzeményeiről. Apám viszont nevetett, a pislákoló sárga fény megnövesztette a maradék fekete fogcsonkjait, tudod, hányan röpödtek ezért az ernyőért

a telepen, mint az éjszakai pillangók, mindenki meg akarta kapni, és éppen itt hányódik a szomszédasszonynál! Még hozzátette, hogy sokat kell táncolni vele, mert akkor az ernyő magától is elárulja a titkot, de ezt azok az éjszakai lepkelányok nem tudhatták, ugye, apu? Menj, kis paszulyom, próbáld ki, Eszmeralda néni addig ebédet főz nekünk, de nem szereti, ha megzavarják, tudod, micsoda boszorkány, ha váratlanul toppansz be, még véletlenül a méregzacskójából fog a levesbe szórni valamit!

Dzsokova Cérának neveztem el magam ott az eső alatt, mert az ernyő is tele volt kisebb-nagyobb molyette lyukakkal. Így hívott ugyanis a nagy néni, aki olyan volt, mint ha kettőt hurcolt volna magából, mindene akkora volt, és aki időnként kijött hozzánk, megkérdezte, újság mi, ongyolká, közben pedig kipakolt, orvosságot, tápszert, vitaminokat, konzerveket, levesporokat, ezmiezt, kérdeztem izgatottan, mert akkor láttam először ilyen dolgokat, a néni pedig elkezdte magyarázni, de olyan furcsán beszélt, mindig olyan szavakat kevert a beszédébe, amelyeket nem értettem, így sok mindenről nem tudtam meg, hogy mi is az valójában, és akkor még olvasni sem tudtam, pedig neked már ismerni illik betűk, vagy jön a políció, és arról az egyről tudtam, mi lehet, mert időnként tényleg megjelentek. Berakhatod dolgokat szekrénybe, mondta a dupla néni, ápućká tudni kell, ezmiezt.

Mind többet szökdöstem ki az udvarra, mint egy kétéltű. Az voltam az ernyő alatt az esőben, ami csak akartam, elég volt annyit mondanom, most táncosnő leszek. Tisztelt publikum... a magasban... a légies Marlenaaaa!!!! Azt mondtam az itatóvályúkra, ezek most páholyok, és eltűntek a vályúk. Volt közönség és taps is. Tapicskoltam a sárban, néha még beleragadt a csizmám, akkor fél lábon ugrálva kirángattam, az volt az egyensúlygyakorlat. A tyúkok egyre ritkábban hajoltak rőt fejükkel a spriccelő víz fölé, inkább tisztos távolból méregettek. A pörgés volt a finálé. Mert csak forogtam és forogtam és pörögtem magam körül, annyira, hogy már szédültem bele, és akkor tényleg minden eltűnt a környezetemből, addigra már magától forgott minden, ezt nem is lehetett leállítani, mert a pörgés pörgetett, nem én, közben pedig táncosnővé váltam, mert a pörgés azzá változtatott. És-le-és-fel, ernyővel a kötélén, aztán suhanás, és-le, a magasból a mélybe, szuplé előre és hátra, tripla szaltó, backflip. A rundelem soha nem volt tökéletes, nem ment a fordulat száznolcvan fokra. Onnan tudtam meg, hogy már nem is látok, nem is hallok, vitt a pörgés el, mert jött a kakas, és belecsípett a lábamba. Au! Apu, Eszmeralda néni megfőzött már? Bejöhetek?

Nem hitted el, mi, hogy Eszmeralda varázslással teremti elő az ebédet? Mit gondolsz, ki más tudna porból levest készíteni? Bonyolult dolognak tűnt ez a fajta varázslás, vonogattam a vállamat, egyre többet kellett várnom, amíg elkészült az ebéd, és addig sem maradhattam bent. Akkor kezdtem el szépanyámnak táncolni, aki a telepen élt. Náluk lakókocsikban laktak az emberek. Kis létrán lehetett felmenni a kocsikba, bent volt minden, még ha szűkösen is. Szoba, konyha, mosdó. Ez a sok lakókocsi mind egymás mellett állt, ebből lettek az utcák. Minden utca egy hatalmas térbe torkollott. És közben pörögtem, ezek az emberek, akik ott laktak, örültek, hogy végre egyszer én is meglátogatom őket. A legkisebb rokon, így neveztek. Dzsokova Céra.

Nálunk vándorolt a létra, és ha új helyre került, új korszak vette kezdetét. Sokáig a fészker oldalának támasztotta Dzsoko, ám a rozoga épület számára ez túl nagy súlynak bizonyult, pedig sokszor már apám unszolása sem kellett hozzá, magamtól is mentem volna, hogy újból ott üljek az épület tetején, ahonnan letekintve átpásztáztam az egész telket, jólesően nyugtázva, hogy birodalmunk határai szentek és sérthetetlenek. De

miért nem lehet az, süvöltöttem lefelé, hogy most én találom ki, mi legyen, unom már a szentjánosbogarakat is, mert az ő meséi ott értek véget, ahol én kezdődtem volna. Nem szórok több fényt! És nem leszek hatyúhalál sem, mert akár fél napig is eltáncikáltam neki, titkon lesve a szemét, ahonnan sütött a tetszés, mert akkor jó volt nagyon, csak úgy bizsergetett, de apám rájött, hogy ivócimboráiból akár közönséget is kovácsolhat, és a többiek bumfordi megjegyzései elvették a kedvemet. Hallod?

Dzsoko se látott, se hallott, akkor a kelmefestés kezdte érdekelni, mert látott egy filmet, ahol afrikaiak járkáltak színes leplekben, és úgy fellelkesült, hogy arról kezdett hadoválni, milyen lesz majd az életünk, ha majd még a városból is ide fognak járni, mihelyt hírért veszik az új módinak. Elég sok lepedőt sikerült begyűjtenie, mert újabban ebben kérte a fizetséget az előadásaimért, de még több lett a haragosa, mert itt ez számított a legnagyobb kincsnek. Ha valaki már nagyon nem volt kibékülve a földi élet bonyodalmaival, egy lepedő hátán egyszerűen felröppent az égbe, és virágzó üzletággá nőtte ki magát a kocsmában az a vállalkozás, aminek az alapján az emberek fogadásokat kötöttek egymásra, ki lesz a következő. Mit ne mondjak, gyakran fordultak elő ilyen esetek. Csak azt nem bírtam megérteni, a kisgyerekek miért röppennek el rögtön, ha nemrégiben érkeztek, de hiába kérdeztem bárkit is, lepisszegték, amikor kikísértük őket a fehér lepedőbe csavarva. Aztán huss!

Fentről nézve apám mintha egyenesen azokból a mesékből lépett volna elő, amiket esténként szokott felolvasni, mert próbaképpen egy turbánt már a fejére tekert, és azzal próbálta elcsavarni a fejem, hogy azt mondta, majd engem is felület az egyik vászonra, a levegőben fogunk röpködni, és az még attól is jobb lesz, mint amit én csinállok az ernyővel. Inkább az iskolába íráss be, kértem. De mindent elmosott az eső, csurgott ki az anyagokból a színes lé, mályva-, türkiz- és bíborszínű patakok kerestek rohanva medret az udvaron, ám ahogy egybefolytak, mocskosszürkévá változtak, mint Eszmeralda mosogatóvize.

Megkönnyebbültem, hogy így nem én leszek az élő reklám, mert próbaképpen apám már többször felöltöztetett és levetkőztetett, csak a biztosítótűkkel nem bírt, magával feleselve közben, hogy aztakeserves nemjóját, mert remegett a keze. Mert mindenfelé meg kellett tűzni.

Később a padlásajtónak támasztva fedeztem fel a létrát, és elég volt csak annyit mondanom, hoppla, hármassugrás nyújtott karral, már fent is voltam. A padláson szinte semmit nem találtam, üres volt, mintha valaki egyszer kipucolta volna, és gondosan eltüntette volna még azokat a lomokat is, amelyek pedig minden házban megtalálhatók. Nem értettem. Vagy eladogatta volna? Pedig hogy dudorászta, filléres emlékeim, és akkor rám nézett, mert az utolsó két sor nekem járt, azt már én énekeltem, hogy kidobni őket nincs erőm, s mind oly értéktelen. Fordultam is volna vissza, amikor egy vékony, kanyargó kis piros csíkot fedeztem föl a lábnyomaim mellett. Amikor megérintettem az ujjaimmal, éreztem, hogy még meleg és nyákos. A legnagyobb csodára jöttem rá. Belőlem jött. Lelkendezve mondtam el neki.

Aznap úgy lett este, hogy kibontottam a fonataimat. Holdjárásos éjszaka volt, mentem körbe a szobában, az ablakokra is ráaggattam az egyre gyorsabban növekedő szálakból, takarják el a kinti világot. Ki az én szépanyám, jutott eszembe a régi ígéret a sötétben, amikor már csak kettesben voltunk. Nem mertem megmozdítani a fejem, pedig már fáj a nyakam, de akkor apámról lecsúszott volna a hajtakaróm, mert még alvásra is azt használtuk. Majd megtudod. Ezt akkor szokta mondani, ha azt akarta, hogy ne tudjak

meg valamit. Azt hittem, megfulladok a csendtől. Pedig a testem zenéjével szerettem volna elaltatni, amire sokszor olyan álmokat álmodtunk, hogy napokig abban éltünk. Most nem volt elég a selymes zizegés, a szív zihálása, a légzésemből áradó élet. Aztán megint csend lett, és ahogy kiment, beburkoltam magam a hajamba, ami átfűlt a testétől. Azt álmodtam, ez lett a koporsóm is, és mumifikálódott kislánytestem így várta az örök feltámadást.

Korán ébredtem, Dzsoko nem volt a szobában. A konyhában sem.

Magam indultam el szépányámhoz.

Csak mentem, mert mennem kellett, és hirtelen minden olyan nagy lett, én meg kicsi, pedig az út minden kátyúja ismerős volt már. Ha a városba mentünk a piacra, és ha sok árunk volt, a telerakott és leszíjazott kiskocsit nagy ügyel-bajjal hozzákötöztük a vázhoz, Dzsoko pedig maga elé ültetett a biciklin. A gödrök előtt ki szoktam eresztegni a hangom, mert élveztem, hogy a huppanásokkor a hangom is megbicsaklik. Aztán néztük, megvan-e még a kocsi, és akkor is nevtünk, ha megvolt, és akkor is, ha nem. Most nem láttam az út végét, és már káprázott a szemem az éhségtől. Csak mentem. Nem is tudtam, ki a szépányám.

Még szinte hajnal volt, de már hétágra tűzött a nap. A forróság olyan hirtelen bukkant elő a dombok mögül, hogy a harmat nyoma megmaradt a növényeken, a nap hirtelen felszippanította róluk a vizet, de a benne rejlő ásványi anyagokat a növényeknek nem volt idejük magukba szívni, fehéres nyomok maradtak rajtuk, melyek beleégtek a nyárba. A tikkasztó meleget, ami akkor a vidékre köszöntött, száraz könnycseppnyomok kísérték.

Aztán pedig minden olyan kicsi lett, én meg nagy. Kerülgettem a kátyúkat továbbra is, és csak az a vágy hajtott, hogy találjak vissza a telepre valahogy, mielőtt besötétedik. Amúgy is rossz a tájékozódó képességem, és sötétben már képtelen lettem volna megtalálni a helyes irányt, márpedig igyekeznem kellett, mert hamarosan újra útnak akarták indítani a lakókocsikat. Mire visszaszédelegtem, már olyan fáradt voltam, hogy csak zsongást éreztem magam körül. Megszokott kép fogadott.

Éppen összecsdültek az emberek, vacsoraidő közeledett, ültek a lócákon, mellettük tábortüzek izzottak, kis szikrák hullottak a sötétben. Valaki kezembe nyomott egy poharat, egy szuszra, mondta. Úgy éreztem, kiegészít a bensőmet. Mártoztattam a kenyeret az ételbe, igyekeztem legalább pár falatot legyűzni. Talán abba is tettem egy kis pálinkát, mert teljesen elbódultam.

Minden héten más városban táborozunk le. A lakókocsik külön kis szigetet képeznek, általában a település határán, és felállítjuk a legnagyobb sátrat, ahová esténként eljönnek az emberek. Éppen egy idegenül ismerős városka szélén vertünk tanyát. Az én számommal fejeződik be az előadás, táncok, lobognak a fények, a közönség egy morajló fekete lyuk, elmosódnak az arcok, mert a mutatványok közben nem látok semmit, aztán már fent, a levegőben, egy szál kötélén lógva, a fonataimból egy váratlan pillanatban kiesnek a szikrázó tűk, a hajam mindent beborít, és akkor leszáll az éjszaka.